

3. TEXTOS DE XENOFONTE (*Anábase e Helénicas*)

1. ASCENDENCIA DE CIRO E MORTE DE DARÍO (*Anábase 1.1.1*)

Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο, πρεσβύτερος μὲν Ἀρταξέρξης, νεώτερος δὲ Κῦρος· ἐπεὶ δὲ ἡσθένει Δαρεῖος καὶ ὑπώπτευε τελευτὴν τοῦ βίου, ἐβούλετο τῶν παίδεσιν ἀμφοτέρω παρῆναι. Ὁ μὲν οὖν πρεσβύτερος παρῶν ἐτύγχανε. Κῦρον δὲ μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἧς αὐτὸν σατράπην ἐποίησε, καὶ στρατηγὸν δὲ αὐτὸν ἀπέδειξε πάντων ὅσοι ἐς Καστωλοῦ πεδῖον ἀθροίζονται. ἀναβαίνει οὖν ὁ Κῦρος λαβὼν Τισσαφέρην ὡς φίλον, καὶ τῶν Ἑλλήνων ἔχων ὀλίγας ἀνέβη τριακοσίους, ἄρχοντα δὲ αὐτῶν Ξενίαν Παρράσιον.

NOTAS:

Δαρεῖος, -ου ὁ: Darío (aquí Darío II, gran rei persa do s. V a. C.).

Παρούσατις, -ιδος ἡ: Parisátide (esposa de Darío II, nai de Ciro e Artaxerxes).

Ἀρταξέρξης, -ου ὁ: Artaxerxes (aquí Artaxerxes II, rei persa; 404-361 a. C.).

Κῦρος, -ου ὁ: Ciro (Ciro o Novo, príncipe persa).

ἡσθένει: de ἀσθενέω.

τῶν παίδεσιν ἀμφοτέρω: nom. e ac. de dual.

παρῶν ἐτύγχανε: ver τυγχάνω acompañado de participio. παρῶν de παρ-εἰμι 2 (tradución do conxunto: “estaba por casualidade”).

ἀπὸ τῆς ἀρχῆς: ἀρχή con significado de “provincia”.

ἀπέδειξε: aor. ind. act. ἀπο-δείκνυμι, “designar, nomear”.

ἐς = εἰς.

Καστωλός, -ου ὁ: Castolo (río cercano a Sardes).

Τισσαφέρνης, -ου ὁ: Tisafernes (sátrapa persa).

Ἑλλήν, -ηνος ὁ: grego, heleno.

ἀνέβη: 3ª sg aor. ind. de ἀνα-βαίνω.

Ξενίας, -ου ὁ: Xenias (xeneral grego).

Παρράσιος, -α, -ον: Parrasio (habitante de Parrasia, cidade de Arcadia, no interior do Peloponeso).

2. CAUSAS DA REBELIÓN DE CIRO. (*Anábase 1.1.3*)

Ἐπεὶ δὲ ἐτελεύτησε Δαρεῖος καὶ κατέστη εἰς τὴν βασιλείαν Ἀρταξέρξης, Τισσαφέρνης διαβάλλει τὸν Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὡς ἐπιβουλεύει αὐτῷ. ὁ δὲ πείθεται καὶ συλλαμβάνει Κῦρον ὡς ἀποκτενῶν· ἡ δὲ μήτηρ ἐξαίτησαμένη αὐτὸν ἀποπέμπει πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχήν. Ὁ δ' ὡς ἀπῆλθε κινδυνεύσας καὶ ἀτιμασθεὶς, βουλεύεται ὅπως μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ, ἀλλὰ, ἣν δύνηται, βασιλεύσει αὐτ' ἐκείνου. Παρούσατις μὲν δὴ ἡ μήτηρ ὑπῆρχε τῷ Κύρῳ, φιλοῦσα αὐτὸν μᾶλλον ἢ τὸν βασιλεύοντα Ἀρταξέρξη.

NOTAS:

κατέστη: *aor. de ind. act. de καθ-ίστημι.*

Ἀρταξέρξης, -ου ὁ: Artaxerxes (*aquí Artaxerxes II, rei persa 404-361 a. C.*).

Τισσαφέρνης, -ου ὁ: Tisafernes (*sátrapa persa*).

διαβάλλει: “acusar a alguén (ac.) de algo (or. de ὥς)”.

Κῦρος, -ου ὁ: Ciro.

ἐπιβουλεύει: *opt. oblicuo; traducir por imperfecto.*

ὥς ἀποκτενῶν: ἀποκτενῶν *part. de fut. de ἀπο-κτείνω, con valor final pola conxunción ὥς.*

ἀπῆλθε: *de ἀπ-έρχομαι.*

ἀτιμασθεῖς: *part. de aor. pas. nom. sing. de ἀτιμάζω.*

ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ: “baixo o seu irmán”.

ἦν δύνηται: *condicional, introducida por ἦν (<ἐάν), con verbo en subxuntivo: “se puidese”.*

Παρύσατις, -ιδος ἡ: Parisátide (*esposa de Darío II, nai de Ciro e Artaxerxes*).

3. DESCRICIÓN DO PALACIO REAL DE CIRO EN CELENAS (*Anábasis* 1.2.7)

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσιν εἰς Κελαινάς, τῆς Φρυγίας πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ἐνταῦθα Κύρῳ βασιλεία ἦν καὶ παρὰδεισος μέγας, ἀγρίων θηρίων πλήρης, ἃ ἐκεῖνος ἐθήρρευεν ἀπὸ ἵππου, ὅποτε γυμνάσαι βούλοιτο ἑαυτὸν τε καὶ τοὺς ἵππους. Διὰ μέσου δὲ τοῦ παραδείσου ῥεῖ ὁ Μαίανδρος ποταμός. αἱ δὲ πηγαὶ αὐτοῦ εἰσιν ἐκ τῶν βασιλείων· ῥεῖ δὲ καὶ διὰ τῆς Κελαινῶν πόλεως.

NOTAS:

ἐξελαύνει: *o seu suxeito elíptico sería τὸ στράτευμα, “o exército”.*

Κελαιναί, -ῶν αἱ: Celenas (*cidade de Frixia*).

Φρυγία, -ας ἡ: Frixia (*rexión central de Asia Menor*).

Κῦρος, -ου ὁ: Ciro.

βασιλεία: *substantivo neutro, ver βασιλείος, -α, -ον.*

ὅποτε... βούλοιτο: *verbo en optativo “cando / cada vez que quería”.*

Μαίανδρος, -ου ὁ: Meandro (*ría de Asia Menor*).

4. DESCRICIÓN DO RÍO MARSIAS E EXPLICACIÓN DO SEU NOME (*Anábasis* 1.2.8)

Ἔστι δὲ καὶ μεγάλου βασιλέως βασιλεία ἐν Κελαιναῖς ἐρυμνὰ ἐπὶ ταῖς πηγαῖς τοῦ Μαρσίου ποταμοῦ ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει· ῥεῖ δὲ καὶ οὗτος διὰ τῆς πόλεως καὶ ἐμβάλλει εἰς τὸν Μαίανδρον· τοῦ δὲ Μαρσίου τὸ εὖρος ἐστὶν εἴκοσι καὶ πέντε ποδῶν. ἐνταῦθα λέγεται Ἀπόλλων ἐκδειρᾶι Μαρσύαννικῆσας ἐρίζοντά οἱ περὶ σοφίας, καὶ τὸ δέρμα κρεμάσαι ἐν τῷ ἄντρῳ ὅθεν αἱ πηγαί· διὰ δὲ τοῦτο ὁ ποταμός καλεῖται Μαρσύας.

NOTAS:

βασιλεια: *substantivo neutro, ver βασιλεος, -α, -ον.*

Κελαιναί, -ων αἱ: Celenas (*cidade de Frixia*).

Μαρσύας, -ου ὁ: Marsias (*nome dun sátiro e dun río*).

Μαίανδρος, -ου ὁ: Meandro (*río de Asia Menor*).

ποδῶν: *de ποῦς, ποδός, "πέ" (medida de lonxitude equivalente a uns 30 cm).*

Ἀπόλλων, -ωνος ὁ: Apolo.

λέγεται Ἀπόλλων ἐκδεῖραι... *constr. persoal con inf. (o sux. do inf. vai en nom. concertando co verbo principal: "disque Apolo...").*

ἐκδεῖραι: *inf. aor. act. de ἐκ-δέρω.*

οἱ: *dt.sg. pron. 3ª persoa.*

ὅθεν αἱ πηγαί: *sobreenténdase εἰσιν.*

5. CIRO COMUNICA AOS GREGOS O VERDADEIRO FIN DA EXPEDICIÓN (Anábasis 1.4.11)

ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμόν· καὶ πόλις αὐτόθι ὠκεῖτο μεγάλη καὶ εὐδαίμων **Θάψακος** ὄνομα. ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας πέντε. καὶ Κῦρος μεταπεμψάμενος τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων ἔλεγεν ὅτι ἡ ὁδὸς **ἔσοιτο** πρὸς βασιλέα μέγαν εἰς Βαβυλῶνα· καὶ κελεύει αὐτοὺς λέγειν ταῦτα τοῖς στρατιώταις καὶ ἀναπεῖθαι ἐπεσθαι. **οἱ δὲ ποιήσαντες** ἐκκλησίαν ἀπήγγελλον ταῦτα· οἱ δὲ στρατιῶται **ἐχαλέπαινον** τοῖς στρατηγοῖς, καὶ **ἔφασαν** αὐτοὺς πάλαι ταῦτ' εἰδότας κρύπτειν.

NOTAS:

Εὐφράτης, -ου ὁ: Éufrates.

Θάψακος, -ου ἡ: Tápsaco (*cidade ás beiras do Éufrates*).

Βαβυλῶν, ὠνος ἡ: Babilonia (*cidade de Asia*).

ἔσοιτο: *futuro de optativo de εἰμί, optativo oblicuo; tráduzase por imperfecto.*

οἱ δὲ ποιήσαντες: *refírese ós xenerais.*

ἐχαλέπαινον: *"ser rudo, violento con alguén" (en dat.).*

ἔφασαν: *impf. de φημί.*

αὐτοὺς: *refírese a τοῖς στρατηγοῖς.*

εἰδότας: *participio de οἶδα en ac. pl., "que sabían" con CD ταῦτ'(α), que tamén o é de κρύπτειν.*

6. CIRO PROMETE AUMENTO DE SOLDADO (Anábasis 1.4.13)

Κῦρος δ' ὑπέσχετο ἀνδρὶ ἐκάστῳ δῶσειν πέντε ἀργυρίου μνᾶς, ἐπὰν εἰς Βαβυλῶνα ἦκωσι, καὶ τὸν μισθὸν ἐντελῇ μέχρι ἂν **καταστήσῃ** τοὺς Ἕλληνας εἰς Ἰωνίαν πάλιν. τὸ μὲν δὴ πολὺ τοῦ Ἑλληνικοῦ οὕτως ἐπείσθη. Μένων δὲ πρὶν

δῆλον εἶναι τί ποιήσουσιν οἱ ἄλλοι στρατιῶται, **πότερον** ἔψονται **Κύρω ἢ οὐ**, **συνέλεξε** τὸ **αὐτοῦ** στράτευμα χωρὶς τῶν ἄλλων καὶ ἔλεξε τάδε.

NOTAS:

Κῦρος, -ου ὁ: Ciro.

δώσειν: *inf. de fut. de δίδωμι.*

ἐπὰν... ἥκωσι: “cando chegasen...”

Βαβυλῶν, -ῶνος ἢ: Babilonia.

καταστήσῃ: *aor. 1.º de subx. act. de καθ-ίστημι (vai coa partícula ἄν, que non se traduce).*

Ἰωνία, -ας ἢ: Xonia.

τοῦ Ἑλληνικοῦ: *sobreenténdase στρατεύματος, como xenit. partitivo de τὸ πολὺ.*

ἐπείσθη: *aor. de ind. pasivo de πείθω.*

Μένων, -ωνος ὁ: Menón (*comandante tesalio ao servizo de Ciro*).

πότερον ... ἢ οὐ: *or. interrog. indirecta, “se seguirían... ou non” en aposición a or. anterior*
τί ποιήσουσιν... Ambas son o suxeito da expresión impersonal δῆλον εἶναι.

συνέλεξε: *de συλ-λέγω.*

αὐτοῦ: *contracción de ἑαυτοῦ.*

7. DESCRICIÓN DA REXIÓN DA MARXE DO ÉUFRATES (*Anábase*, 1.5.1)

ἐντεῦθεν ἔξελαύνει διὰ τῆς **Αραβίας** τὸν **Εὐφράτην** ποταμὸν ἐν δεξιᾷ ἔχων σταθμοὺς ἐρήμους πέντε παρασάγγας τριάκοντα καὶ πέντε. ἐν τούτῳ δὲ τῷ τόπῳ ἦν μὲν ἡ γῆ πεδῖον ἅπαν ὁμαλὲς ὥσπερ θάλαττα, ἀψινθίου δὲ πλήρες· εἰ δέ **τι καὶ ἄλλο** ἐνῆν ὕλης ἢ καλάμου, ἅπαντα ἦσαν εὐώδη ὥσπερ ἀρώματα· δένδρον δ' οὐδὲν ἐνῆν, θηρία δὲ παντοῖα, πλεῖστοι ὄνοι ἄγριοι, πολλὰ δὲ στρουθοὶ αἱ μεγάλαι· ἐνῆσαν δὲ καὶ ὠτίδες καὶ δορκάδες· ταῦτα δὲ τὰ θηρία οἱ ἵππεῖς ἐνίστε ἐδίωκον.

NOTAS:

ἔξελαύνει: *o seu suxeito, Ciro e o seu exército, está sobreentendido.*

Αραβία, -ας, ἢ: Arabia.

Εὐφράτης, -ου ὁ: Éufrates.

τι καὶ ἄλλο: “algunha outra cousa” *cos xenit. partitivos ὕλης ἢ καλάμου.*

8. MORTE DE CIRO (*Anábase* 1.8.26)

Σὺν τούτοις δὲ ὦν **Κῦρος** καθορᾷ βασιλέα καὶ τὸ ἀμφ' ἐκεῖνον στίφος· καὶ εὐθὺς οὐκ ἠγέσχετο, ἀλλ' εἰπὼν “τὸν ἄνδρα ὀρώ” **ἔειπε** ἐπ' αὐτὸν καὶ παίει κατὰ τὸ στέρνον καὶ τιτρώσκει διὰ τοῦ θώρακος, ὥς **φησι Κτησίας** ὁ ἰατρός, καὶ **ἰᾶσθαι** αὐτὸς τὸ τραῦμά φησι. **Παίοντα δ'** αὐτὸν ἀκοντίζει τις παλτῶ ὑπὸ τὸν ὀφθαλμὸν βιαίως· καὶ ἐνταῦθα **μαχόμενοι** καὶ βασιλεὺς καὶ Κῦρος καὶ οἱ ἀμφ' αὐτοὺς ὑπὲρ ἑκατέρου, **ὅποσοι** μὲν τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθνησκον Κτησίας λέγει παρ' ἐκείνῳ

γὰρ ἦν· Κῦρος δὲ αὐτός τε **ἀπέθανε** καὶ ὀκτὼ οἱ ἄριστοι τῶν περὶ αὐτὸν **ἔκειντο** ἐπ’ αὐτῷ. **Ἀρταπάτης** δ’ ὁ πιστότατος αὐτῷ τῶν σκηπτούχων θεράπων **λέγεται**, ἐπειδὴ **πεπτωκότα** εἶδε Κῦρον, καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἵππου περιπεσεῖν αὐτῷ.

NOTAS:

Σὺν τούτοις: circunstancial de compañía, "con estes".

Κῦρος, -ου ὁ: Ciro.

ἠνέσχετο: aor. de ἀν-έχω, "conterse".

ἔιτο: impf. de ἵμι.

Κτησίας, -ου ὁ: Ctesias (historiador e médico da corte persa no s. V a. C.).

φησι...ἰᾶσθαι: oración de infinitivo "di/dixo que el mesmo..."

παίοντα δ’ αὐτὸν: refírese a Ciro: "a el cando atacaba".

μαχόμενοι: construcción de nominativo absoluto, tradúzase o participio como verbo principal.

ὁπόσοι: pronome que introduce unha or. interrogativa indirecta que é o CD de λέγει.

ἀπέθανε: de ἀπο-θνήσκω.

ἔκειντο: impf. de κεῖμαι.

Ἀρταπάτης, -ου ὁ: Artapates (servidor de Ciro).

λέγεται: oración de infinitivo persoal "disque Artapates..."

πεπτωκότα: participio de perfecto de πίπτω, concertado con Κῦρον.

9. DESÁNIMO DOS GREGOS ANTE AS DIFICULTADES ÁS QUE SE ENFRONTAN (*Anábasis* 3.1.3)

ταῦτ’ ἐννοοῦμενοι καὶ **ἀθύμως ἔχοντες** ὀλίγοι μὲν αὐτῶν εἰς τὴν ἐσπέραν σίτου ἐγεύσαντο, ὀλίγοι δὲ πῦρ ἀνέκαυσαν, ἐπὶ δὲ **τὰ ὅπλα** πολλοὶ οὐκ **ἦλθον** ταύτην τὴν νύκτα, ἀνεπαύοντο δὲ ὅπου ἐτύγχανον ἕκαστος, οὐ δυνάμενοι καθεύδειν ὑπὸ λύπης καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παίδων, οὓς οὐποτ’ ἐνόμιζον ἔτι ὄψεσθαι. οὕτω μὲν δὴ διακείμενοι πάντες ἀνεπαύοντο.

NOTAS:

ἀθύμως ἔχοντες: ver ἔχω con adverbio (= εἰμί + adxectivo)

τὰ ὅπλα: "campamento".

ἦλθον: de ἔρχομαι.

10. OS GREGOS FAN UN ALTO NA SÚA MARCHA (*Anábasis* 4.3.1)

Ταύτην δ’ αὖ τὴν ἡμέραν ἠϋλίσθησαν ἐν ταῖς κώμαις ταῖς ὑπὲρ τοῦ πεδίου τοῦ παρὰ τὸν **Κεντρίτην** ποταμόν, **εὖρος ὡς δίπλεθρον**, ὃς ὀρίζει τὴν **Ἀρμενίαν** καὶ τὴν τῶν **Καρδούχων** χώραν. καὶ οἱ Ἕλληνες ἐνταῦθα ἀνέπνευσαν ἄσμενοι ἰδόντες πεδῖον· ἀπεῖχε δὲ τῶν ὀρέων ὁ ποταμὸς ἕξ ἢ ἑπτὰ στάδια τῶν **Καρδούχων**. τότε μὲν οὖν ἠϋλίσθησαν μάλα ἡδέως καὶ **τάπιτήδεια** ἔχοντες καὶ πολλὰ τῶν **παρεληλυθότων** πόνων μνημονεύοντες.

NOTAS:

Κεντρίτης, -ου ό: Centrites (*rio de Armenia, afluente do Tigris*).

εὔρος ὡς **δίπλεθρον**: *expr. “de aproximadamente dous pletros de ancho” (ὡς con numerais indica aproximación; o pletro é medida de lonxitude equivalente a uns 30 m.)*.

δίπλεθρος, -ον: “de dous pletros”.

Ἀρμενία, -ας ή: Armenia.

Καρδούχοι, -ων οί: carducos (*actuais kurdos*).

τάπιτήδεια: *crase de τὰ ἐπιτήδεια*.

παρεληλυθότων: *part. perfecto de παρ-έρχομαι: “pasados”*.

11. DESCRICIÓN DA REXIÓN DO RÍO TELEBOAS (*Anábasis* 4.4.3)

ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμούς δύο παρασάγγας δέκα μέχρι ὑπερῆλθον τὰς πηγὰς τοῦ **Τίγρητος** ποταμοῦ. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμούς τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν **Τηλεβόαν** ποταμόν. οὗτος δ' ἦν καλὸς μὲν, μέγας δ' οὐ· κῶμαι δὲ πολλαὶ περὶ τὸν ποταμόν ἦσαν. ὁ δὲ τόπος οὗτος **Ἀρμενία** ἐκαλεῖτο ἢ πρὸς ἐσπέραν. ὑπαρχος δ' ἦν αὐτῆς **Τιρίβαζος**, ὁ καὶ βασιλεῖ φίλος γενόμενος, καὶ ὁπότε **παρεῖη**, οὐδεὶς ἄλλος βασιλέα ἐπὶ τὸν ἵππον ἀνέβαλλεν.

NOTAS:

ὑπερῆλθον, ἐπορεύθησαν: *os seus suxeitos están sobreentendidos; son os soldados, os homes de Xenofonte*.

Τίγρης, -ητος ό: Tigris.

Τηλεβόας, -ου ό: Teleboas.

Ἀρμενία, -ας ή: Armenia.

Τιρίβαζος, -ου ό: Tiribazo (*sátrapa persa*).

παρεῖη: *pres. de optativo de παρ-εἶμι 2, tradúzase por imperfecto*.

12. DESCRICIÓN DUN POBOADO ARMENIO (*Anábasis* 4.5.25)

Αἱ δ' οἰκίαι ἦσαν κατάγειοι, τὸ μὲν στόμα ὥσπερ φρέατος, κάτω δ' εὐρεΐαι· αἱ δὲ εἰσοδοὶ τοῖς μὲν ὑποζυγίοις ὀρυκταί, οἱ δὲ ἄνθρωποι κατέβαινον ἐπὶ κλίμακος. ἐν δὲ ταῖς οἰκίαις ἦσαν αἶγες, οἶες, βόες, ὄρνιθες, καὶ τὰ ἔκγονα τούτων· τὰ δὲ κτήνη πάντα χιλῶ ἔνδον ἐτρέφοντο. Ἦσαν δὲ καὶ πυροὶ καὶ κριθαὶ καὶ ὄσπρια καὶ οἶνος κριθίνος ἐν κρατήρσιν. Ἐνήσαν δὲ καὶ αὐταὶ αἱ κριθαὶ ἰσοχειλεῖς, καὶ κάλαμοι ἐνέκειντο, οἱ μὲν **μείζους** οἱ δὲ **ελάττους**, γόνата οὐκ ἔχοντες· τούτους **ἔδει** ὁπότε τις **διψῶη** λαβόντα εἰς τὸ στόμα μύζειν. Καὶ πάνυ ἄκρατος ἦν, εἰ μή τις ὕδωρ **ἐπιχέοι** καὶ πάνυ ἡδὺ **συμμάθοντι** τὸ πῶμα ἦν.

NOTAS:

ἐνέκειντο: *de ἔγ-κειμαι “estar dentro”*.

μείζους: *nom. pl. masc contracto de μείζων, -ον.*

ἐλάττους: *nom. pl. masc contracto de ἐλάττων, -ον, comp. de ἐλαχύς, -εια, -ύ.*

ἔδει: *imperfecto de δεῖ.*

διψῶν: *presente de optativo διψάω, tradúzase por imperfecto.*

ἐπιχέοι: *presente de optativo de ἐπι-χέω, tradúzase por imperfecto.*

συμμάθοντι: *participio de aoristo de συμ-μάνθάνω, concertaría cun τινί sobrentendido.*

13. O EXÉRCITO GREGO AVISTA POR FIN O MAR E ESTOUPA DE ΧΥΒΙΛΟ (Anábasis 4.7.24)

καὶ τάχα δὴ ἀκούουσι βοώντων τῶν στρατιωτῶν “θάλαττα, θάλαττα” καὶ παρεγγυώντων. ἔνθα δὴ ἔθεον πάντες καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες, καὶ τὰ ὑποζύγια ἤλαυνετο καὶ οἱ ἵπποι. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο πάντες ἐπὶ τὸ ἄκρον, ἐνταῦθα δὴ περιέβαλλον ἀλλήλους καὶ στρατηγούς καὶ λοχαγούς δακρύοντες. καὶ ἑξαπίνης ὅτου δὴ παρεγγυήσαντος οἱ στρατιῶται φέρουσι λίθους καὶ ποιοῦσι **κολωνόν** μέγαν.

NOTAS:

ἀκούουσι: *o seu suxeito sobrentendido sería Xenofonte e os seus homes.*

βοώντων τῶν στρατιωτῶν: *xent. réxime de ἀκούουσι.*

ἀφίκοντο: *de ἀφ-ικνέομαι.*

κολωνόν: “túmulo, morea”.

14. OS GREGOS DESPIDEN O GUÍA (Anábasis 4.7.27)

Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ Ἕλληνες τὸν ἡγεμόνα ἀποπέμπουσι δῶρα **δόντες ἀπὸ κοινοῦ** ἵππον καὶ φιάλην ἀργυρᾶν καὶ σκευὴν Περσικὴν καὶ δαρεικοὺς δέκα· ἦται δὲ μάλιστα τοὺς δακτυλίους, καὶ **ἔλαβε** πολλοὺς παρὰ τῶν στρατιωτῶν. κώμην δὲ **δείξας** αὐτοῖς οὗ σκηνήσουσι καὶ τὴν ὁδὸν ἣν πορεύονται εἰς **Μάκρωνας**, ἐπεὶ ἐσπέρα ἐγένετο, ὥχετο τῆς νυκτὸς ἀπίων. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν οἱ Ἕλληνες διὰ **Μακρώνων** σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας δέκα.

NOTAS:

δόντες: *part. de aor. activo de δίδωμι.*

ἀπὸ κοινοῦ: *lit. “do común”, do fondo común, do que tiñan en común.*

ἦται: *de αἰτέω.*

ἔλαβε: *de λαμβάνω.*

δείξας: *de δείκνυμι.*

οὗ: *adv. “onde”.*

Μάκρωνες, -ων οἱ: *macrones (pobo de Trapezunte, no norte da actual Turquía, ás beiras do Mar Negro).*

ἐγένετο: *de γίγνομαι.*

15. OS GREGOS OFRECEN SACRIFICIOS (Anábasis 4.8.25)

Μετὰ δὲ τοῦτο τὴν θυσίαν ἦν **ἠϋξαντο** παρεσκευάζοντο· **ἦλθον** δ' αὐτοῖς ἱκανοὶ βόες **ἀποθῦσαι** τῷ Διὶ τῷ σωτῆρι καὶ τῷ Ἡρακλεῖ ἡγεμόσυνα καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς ἃ ἠϋξαντο. ἐποίησαν δὲ καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν ἐν τῷ ὄρει ἔνθαπερ ἐσκήνουν. εἶλοντο δὲ **Δρακόντιον Σπαρτιάτην**, ὃς ἔφυγε παῖς ὢν οἴκοθεν, παῖδα ἄκων **κατακανὼν** ξυήλη πατάξας, δρόμου τ' **ἐπιμεληθῆναι** καὶ τοῦ ἀγῶνος **προστατῆσαι**.

NOTAS:

ἠϋξαντο: de εὐχομαι.

ἦλθον: de ἔρχομαι.

ἀποθῦσαι: inf. de aor. con valor final.

Δρακόντιος, -ου ὁ: Draconcio (espartano).

Σπαρτιατῆς, -ου ὁ: espartiatas, espartano.

κατακανὼν: partic. aor 2° de κατα-καίνω, con valor causal "porque matara".

ἐπιμεληθῆναι καὶ ... προστατῆσαι inf. de aor. con valor final; ambos rehen xenitivo.

16. UN BANQUETE (Anábasis 6.1.4)

θύσαντες δὲ **βοῦς** τῶν αἰχμαλώτων καὶ ἄλλα ἱερεῖα εὐωχίαν μὲν **ἀρκοῦσαν** παρεῖχον, κατακείμενοι δὲ ἐν σκίμποσιν ἐδείπνουν, καὶ ἔπινον ἐκ κερατίνων ποτηρίων, **οἷς** ἐνετύγχανον ἐν τῇ χώρᾳ. ἐπεὶ δὲ σπονδαί τε **ἐγένοντο** καὶ ἐπαιάνισαν, **ἀνέστησαν** πρῶτον μὲν **Θραῖκες** καὶ **πρὸς αὐλὸν** ὠρχήσαντο σὺν τοῖς ὅπλοις καὶ ἦλλοντο **ὕψηλά** τε καὶ **κούφως** καὶ ταῖς **μαχαίραις** **ἐχρῶντο**.

NOTAS:

βοῦς: ac. plural.

ἀρκοῦσαν: "suficiente".

οἷς: dat. réxime de ἐνετύγχανον.

ἐγένοντο: de γίγνομαι.

ἀνέστησαν: aor. de ind. de ἀν-ίστημι.

Θραῖξ, Θραῖκος, ὁ: Tracio (habitante de Tracia).

πρὸς αὐλὸν: "ao son da frauta".

ὕψηλά, κούφως: adverbios.

ἐχρῶντο: de χράομαι 2 "usaban", rexe dativo.

17. EFECTOS DO FRÍO (Anábasis 7.4.3)

οἱ δ' **ἐκλιπόντες** ἔφευγον εἰς τὰ ὄρη. ἦν δὲ χιὼν πολλή καὶ ψυχὸς οὕτως ὥστε τὸ ὕδωρ ὃ ἐφέροντο ἐπὶ δεῖπνον **ἐπήγνυτο** καὶ ὁ οἶνος ὃ ἐν τοῖς ἀγγείοις, καὶ τῶν Ἑλλήνων πολλῶν καὶ ῥίνες ἀπεκαίοντο καὶ ὦτα. καὶ τότε δηλὸν **ἐγένετο οὐ ἕνεκα**

οἱ **Θραῖκες τὰς ἀλωπεκάς** ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς φοροῦσι καὶ τοῖς ὠσί, καὶ χιτῶνας οὐ μόνον περὶ **τοῖς στέρνοις** ἀλλὰ καὶ περὶ τοῖς μηροῖς.

NOTAS:

ἐκλιπόντες: de ἐκ-λείπω.

ἐπήγνυτο: *imperf. de πήγνυμι.*

ἐγένετο: de γίγνομαι.

οὐ ἔνεκα: “por qué causa”.

Θραῖξ, Θράκος, ὁ: Tracio (*habitante de Tracia*).

τὰς ἀλωπεκάς: “peles de raposa”.

τοῖς στέρνοις: “as costas”.

18. ALCIBÍADES INCITA A COMBATER (*Helénicas* 1.1.14)

Ἀλκιβιάδης δ' ἐκκλησίαν ποιήσας παρεκελεύετο αὐτοῖς ὅτι ἀνάγκη εἶη καὶ ναυμαχεῖν καὶ πεζομαχεῖν καὶ τειχομαχεῖν· “οὐ γὰρ ἔστιν, **ἔφη**, χρήματα ἡμῖν, τοῖς δὲ πολεμίοις ἄφθονα παρὰ βασιλέως.” τῇ δὲ προτεραΐα, ἐπειδὴ ὠρμίσαντο, τὰ πλοῖα πάντα καὶ τὰ μικρὰ συνήθροισε παρ' ἑαυτόν, ὅπως μηδεὶς **ἐξαγγείλαι** τοῖς πολεμίοις τὸ πλῆθος τῶν νεῶν, ἐπεκέρυξέ τε, **ὅς ἂν ἀλίσκηται** εἰς τὸ πέραν διαπλέων, θάνατον τὴν ζημίαν.

NOTAS:

Ἀλκιβιάδης, -ου ὁ: Alcibíades.

εἶη: *optativo oblicuo, tradúzase por imperf. de ind. “era”.*

ἔφη: *imperf. de φημί.*

ἐξαγγείλαι: *aor. de optativo activo de ἐξ-αγγέλω. Optativo oblicuo; tradúzase aquí en subxuntivo.*

ὅς ἂν ἀλίσκηται...: *or. de relativo con verbo en pres de subx., que tería un antecedente sobreentendido en dat.” αὐτῶ”, que sería o CI de ἐπεκέρυξέ: “ao que fosse collido...”*

19. ALCIBÍADES FORTIFICA CALCEDÓN E HIPÓCRATES INTENTA LEVANTAR O CERCO (*Helénicas* 1.3.4)

Ἀλκιβιάδης δ' ἐπεὶ ἦκεν εἰς τὸ στρατόπεδον τήν τε λείαν ἔχων καὶ πίστει **πεπονημένος**, ἀπετείχιζε τὴν **Καλχηδόνα** παντὶ τῷ στρατοπέδῳ ἀπὸ θαλάττης εἰς θάλατταν καὶ τοῦ ποταμοῦ ὅσον οἶόν τ' ἦν ξυλίνῳ τείχει. ἐνταῦθα **Ἱπποκράτης** μὲν ὁ **Λακεδαιμόνιος** ἀρμοστής ἐκ τῆς πόλεως ἐξήγαγε τοὺς στρατιώτας, ὡς **μαχοῦμενος**· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι **ἀντιπαρετάξαντο** αὐτῷ, **Φαρνάβαζος** δὲ ἔξωθεν τῶν περιτειχισμάτων ἐβοήθει στρατιᾷ τε καὶ ἵπποις πολλοῖς.

NOTAS:

Ἀλκιβιάδης, -ου ὁ: Alcibíades.

πεπονημένος: *part. perf. de ποιέω.*

Καλχηδών, -ονος ή: Calcedón (cidade á entrada do Mar Negro).

ὅσον οἶόν τ' ἦν: “canto era posible”.

Ἱπποκράτης, -ου ό: Hipócrates (*harmosta lacedemonio*).

Λακεδαιμόνιος, -α, -ον: lacedemonio/a (*espartano*).

ἐξήγαγε: *de ἐξ-άγω.*

ὥς μαχοῦμενος: *participio de futuro con valor final: para loitar.*

ἀντιπαρετάξαντο: 3.ª pl. aor. med. de ἀντι-παρ-τάσσομαι.

Φαρνάβαζος, -ου ό: Farnabazo (*sátrapa persa*).

20. A NOTICIA DO DESASTRE EN EGOSPÓTAMOS ESPÁLLASE ENTRE OS ATENIENSES (*Helénicas* 2.2.3)

Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις, τῆς **Παράλου** ἀφικομένης **νυκτός**, ἐλέγετο ἡ συμφορά, καὶ οἰμωγὴ ἐκ τοῦ **Πειραιῶς** διὰ τῶν **μακρῶν τειχῶν** εἰς ἄστυ διῆκεν, **ὁ ἕτερος τῶ ἐτέρῳ παραγγέλλων**. ὥστ' ἐκείνης τῆς νυκτός οὐδεὶς ἐκοιμήθη, οὐ μόνον τοὺς **ἀπολωλότας πενθοῦντες**, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἔτι αὐτοὶ ἑαυτούς, **πείσεσθαι** νομίζοντες **οἷα** ἐποίησαν **Μηλίους** τε **Λακεδαιμονίων** ἀποίκους ὄντας, κρατήσαντες πολιορκία, καὶ **Ἰστιαίας** καὶ **Σκιωναίους** καὶ **Τορωναίους** καὶ **Αἰγινήτας** καὶ ἄλλους πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων.

NOTAS:

Πάραλος, -ου ή: Paralo (*buque insignia que facía as funcións de correo dos gregos*).

νυκτός: *xt. C.C. tempo: “de noite”.*

Πειραιεύς, -αιῶς ό: Pireo (*porto de Atenas*).

μακρῶν τειχῶν: “muros longos” (*unían a cidade de Atenas cos portos*)..

ὁ ἕτερος τῶ ἐτέρῳ παραγγέλλων: *sobreenténdese un verbo principal “ía”, que non é necesario traducir.*

ἀπολώλοτας: *part. de perf. de ἀπ-όλλυμι “os mortos”.*

πενθοῦντες: *en plural, en concordancia ad sensum co sg. οὐδεὶς.*

πείσεσθαι: *inf. futuro de πάσχω.*

οἷα: *do relativo οἷος -α -ον, lit. “cousas tales como”, “o mesmo que”.*

Μηλῖος, -α, -ον: melio (*habitante da illa de Melos ou Milo, nas Cícladas*).

Λακεδαιμόνιος, -α, -ον: lacedemonio.

Ἰστιαεύς, -εῶς ό: histieo (*habitante de Histiea, cidade da illa de Eubea. No a. 446 a.C. Pericles expulsounos da súa cidade e ocupouna con colonos atenienses*).

Σκιωναῖος, -ου ό: escioneo (*habitante de Escione, cidade da península da Calcídica. No ano 421 a.C, os atenienses, ao recuperar esta cidade, asasinaron a todos os mozos e venderon como escravos os nenos e as mulleres*).

Τορωναῖος, -ου ό: toroneo (*habitante de Torone, cidade da península da Calcídica, que sufriu o mesmo castigo de Escione no mesmo ano*).

Αἰγινήτης, -ου ό: exineta (*habitante da illa de Exina. Os exinetas foron expulsados da súa illa ao principio da guerra do Peloponeso*).

Ἑλλην, -ηνος ό: grego, heleno.

21. Ο ΧΕΝΕΡΑΛ ΕΣΠΑΡΤΑΝΟ ΛΙΣΑΝΔΡΟ ΤΟΜΑ ΠΟΣΙCΙΟΝΣ ΝΟ ΝΟΡΤΕ ΔΟ ΜΑΡ ΕΧΕΟ (*Helénicas* 2.2.5)

Λύσανδρος δ' ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου ναυσὶ διακοσίαις ἀφικόμενος εἰς Λέσβον κατεσκευάσατο τάς τε ἄλλας πόλεις ἐν αὐτῇ καὶ Μυτιλήνην· εἰς δὲ τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία ἔπεμψε δέκα τριήρεις ἔχοντα Ἑτεόνικον, ὃς τὰ ἐκεῖ πάντα πρὸς Λακεδαιμονίους μετέστησεν. εὐθὺς δὲ καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλὰς ἀφειστήκει Ἀθηναίων μετὰ τὴν ναυμαχίαν πλὴν Σαμίων· οὗτοι δὲ σφαγὰς τῶν γνωρίμων ποιήσαντες κατεῖχον τὴν πόλιν.

NOTAS:

Λύσανδρος, -ου ὁ: Lisandro (*xeneral espartano*).

Ἑλλησπόντος, -ου ὁ: Helesponto.

ἀφικόμενος: *de* ἀφ-ί-κνέομαι.

Λέσβος, -ου ἡ: Lesbos.

Μυτιλήνη, -ης ἡ: Mitilene (*capital de Lesbos*).

Θράκη, -ης ἡ: Tracia (*rexión do norte de Grecia*).

Ἑτεόνικος, -ου ὁ: Eteónico (*comandante Espartano*).

μετέστησεν: *aor. de ind. 2.º de μεθ-ίστημι*.

Ἑλλὰς, -άδος, ἡ: A Hélade, Grecia.

ἀφειστήκει: *3ª sg. do pluscuamperf de ἀφ-ίστημι*.

Σαμῖος, -α, -ον: Samio/a (*habitante da illa de Samos*).

τῶν γνωρίμων: “dos máis destacados”, “dos máis ilustres”.

22. DESÁNIMO DOS ATENIENSES TRALO FRACASO DAS NEGOCIACIÓNS (*Helénicas*. 2.2.14)

Οἱ δὲ πρέσβεις ἐπεὶ ἤκον οἴκαδε καὶ ἀπήγγειλαν ταῦτα εἰς τὴν πόλιν, ἀθυμία ἐνέπεσε πᾶσιν· ὥντο γὰρ ἀνδραποδισθῆσθαι, καὶ ἕως ἄν πέμπωσιν ἑτέρους πρέσβεις, πολλοὺς τῷ λιμῷ ἀπολεῖσθαι. περὶ δὲ τῶν τειχῶν τῆς καθαιρέσεως οὐδεὶς ἐβούλετο συμβουλεύειν· Ἀρχέστρατος γὰρ εἰπὼν ἐν τῇ βουλῇ Λακεδαιμονίοις κράτιστον εἶναι ἐφ' οἷς προυκαλοῦντο εἰρήνην ποιεῖσθαι, ἐδέθη· προυκαλοῦντο δὲ τῶν μακρῶν τειχῶν ἐπὶ δέκα σταδίου καθελεῖν ἑκατέρου· ἐγένετο δὲ ψήφισμα μὴ ἐξεῖναι περὶ τούτων συμβουλεύειν.

NOTAS:

ἐνέπεσε: *de* ἐμ-πίπτω.

ἀπολεῖσθαι: *inf. fut. med. de ἀπ-όλλυμι*.

Ἀρχέστρατος, -ου ὁ: Arquestrato (*estratego ateniense*).

Λακεδαιμονίοις: *dat. que depende de εἰρήνην ποιεῖσθαι* “*facere a paz con (dat.)*”.

Λακεδαιμονίος, -α, -ον: lacedemonio, espartano.

ἐφ' οἷς προυκαλοῦντο: *or. relativo sen antecedente, sobreenténdase "condicións, termos", ou sexa "as condicións que"*. προυκαλοῦντο ἐ de προ-καλέω.

ἐδέθη: *aor. pas. de δέω 1.*

καθελεῖν: *de καθ-αιρέω.*

ἐγένετο δὲ ψήφισμα: *lit. "foi votación/decreto", "votouse/decretouse" (expresión impersoal que ten como suxeito o inf. μὴ ἐξεῖναι, que á súa vez ten como sux. συμβουλεύειν).*

23. MANIA QUERE HERDAR A SATRAPÍA DO SEU MARIDO (*Helénicas 3.1.10*)

ἡ δὲ Αἰολίς αὕτη ἦν μὲν Φαρναβάζου, ἐσατράπευε δ' αὐτῷ ταύτης τῆς χώρας, ἕως μὲν ἔζη, Ζῆνις Δαρδανεύς· ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνος νόσῳ ἀπέθανε, παρασκευαζομένου τοῦ Φαρναβάζου ἄλλῳ δοῦναι τὴν σατραπείαν, Μανία ἡ τοῦ Ζήνιος γυνή, Δαρδανίς καὶ αὐτή, ἀναζεύξασα στόλον καὶ δῶρα λαβοῦσα ὥστε καὶ αὐτῷ Φαρναβάζῳ δοῦναι καὶ παλλακίσιν αὐτοῦ χαρίσασθαι καὶ τοῖς δυναμένοις μάλιστα παρὰ Φαρναβάζῳ, ἐπορεύετο.

NOTAS:

Αἰολίς, -ίδος ἡ: Εὐλίδη (Rexión ó NO de Asia Menor).

Φαρναβάζος, -ου ὁ: Farnabazo (*sátrapa persa de Frixia*).

ἐσατράπευε: *rixte xenitivo, "era sátrapa de..."*

αὐτῷ: *C.I. de ἐσατράπευε.*

Ζῆνις, -ιος ὁ: Zenis (*sátrapa subordinado a Farnabazo*).

Δαρδανεύς, -εως ὁ: Dardanio (*habitante mas. de Dardania, no NO de Asia Menor*).

δοῦναι: *Inf. con valor final.*

Μανία, -ας ἡ: Mania (*muller de Zenis, que conseguiu ser sátrapa*).

Δαρδανίς, -ιδος ἡ: Dardánide (*habitante fem. de Dardania, no NO de Asia Menor*).

ἀναζεύξασα: *part. aor. de ἀνα-ζεύγνυμι, con στόλον tradúzase por "conducindo un séquito/unha comitiva".*

ὥστε: *aquí co inf. δοῦναι "como para".*

24. ENCONTRO ENTRE FARNABAZO E AXESILAO (*Helénicas 4.1.30*)

παρῆν ἄγων τὸν Φαρναβάζον εἰς συγκείμενον χωρίον, ἔνθα δὲ Ἀγησίλαος καὶ οἱ περὶ αὐτὸν τριάκοντα χαμαὶ ἐν πόρᾳ τινὶ κατακείμενοι ἀνέμενον· ὁ δὲ Φαρναβάζος ἦκεν ἔχων στολὴν πολλοῦ χρυσοῦ ἄξιαν. ὑποτιθέντων δὲ αὐτῷ τῶν θεραπόντων ῥαπτὰ, ἐφ' ὧν καθίζουσιν οἱ Πέρσαι μαλακῶς, ἡσχύνθη ἐντροφῆσαι, ὁρῶν τοῦ Ἀγησιλάου τὴν φαυλότητα· κατεκλίθη οὖν καὶ αὐτὸς ὥσπερ εἶχε χαμαί.

NOTAS:

παρῆν: *suxeito sobreentendido, refírese a Apolófanes, o intermediario que pon en contacto a Farnabazo e Axesilao.*

Φαρνάβαζος, -ου *ό*: Farnabazo (*sátrapa persa de Frixia*).

συγκείμενον: “convido, acordado”.

Ἀγησίλαος, -ου *ό*: : Axesilao (*rei espartano*).

ἐφ’ ὧν: ἐπί + *pron. relativo*.

Πέρσαι, -ων *οί*: os persas.

ἡσχύνθη: *aor. ind, pas. de αἰσχύνω*.

ἐντρυφῆσαι: *inf. de aor. de ἐν-τρυφάω, “gozar de luxos”*.

κατεκλίθη: *aor. pas. ind. de κατα-κλίνω “sentar”*

ὥσπερ εἶχε χαμαί: *sobreenténdase ὁ Ἀγησίλαος como suxeito,; o verbo ἔχω con adverbio equivale ὁ verbo εἶμι con adv.; χαμαί tamén é o adv. de κατεκλίθη.*

25. CIRO MANDA CURAR OS PRISIONEIRO FERIDOS (*Ciropedia* 3.2.12)

Ἐν δὲ τούτῳ προσάγουσι τῷ **Κύρῳ** τοὺς αἰχμαλώτους **δεδεμένους**, τοὺς δὲ τινὰς καὶ **τετρωμένους**. ὥς δὲ εἶδεν, εὐθύς λύνειν μὲν ἐκέλευσε τοὺς **δεδεμένους**, τοὺς δὲ **τετρωμένους** ἰατροὺς καλέσας θεραπεύειν ἐκέλευσεν· ἔπειτα δὲ ἔλεξε τοῖς **Χαλδαίοις** ὅτι **ἦκοι** οὔτε **ἀπολέσαι** ἐπιθυμῶν ἐκείνους οὔτε πολεμεῖν δεόμενος, ἀλλ’ εἰρήνην βουλόμενος ποιῆσαι **Ἀρμενίοις** καὶ **Χαλδαίοις**.

NOTAS:

Κῦρος, -ου *ό*: Ciro.

δεδεμένους: *part. perfecto de δέω 1*.

τετρωμένους: *part. perf. de τιτρώσκω*.

ἦκοι: *opt. oblicuo, tradúzase como imperfecto*.

ἀπολέσαι: *de ἀπ-όλλυμι*.

Χαλδαίος, -α, -ον: caldeo/a (*habitantes de Caldea, rexión da baixa Mesopotamia*).

Ἀρμενίος, -α, -ον: armenio/a.